Rättsfallssamlingen

FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT
TAMARA ĆAPETA
föredraget den 16 januari 2025 [1]

Mål C-600/23

Royal Football Club Seraing
mot
Fédération internationale de football association (Fifa),
Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL(URBSFA),
Union européenne des Sociétés de Football Association (Uefa),
ytterligare deltagare i rättegången:
Doyens Sports Investment Ltd

(begäran om förhandsavgörande från Cour de cassation (Högsta domstolen, Belgien))

”Begäran om förhandsavgörande – Rättsmedel – Effektivt domstolsskydd – Artikel 47 i stadgan – Fifas stadgar – Idrottens skiljedomstol – Skiljedom vars förenlighet med unionsrätten har prövats av en domstol i tredjeland – Nationella bestämmelser om rättskraft”

I. Inledning

1. ”På gott och ont, finns det få passioner som delas lika brett och lika djupt runt om i världen som passionen för idrott. Dess symbolvärde är ofta fantastiskt. Idrott lockar fram de ädlaste mänskliga egenskaper (god sportsmannaanda, strävan efter excellens, en känsla av samhörighet), och de mest simpla (fula knep och mobbvåld). Idrott handlar också om stora pengar internationellt sett. Dess förmåga att motivera stora befolkningsgrupper är ingenting mindre än fenomenal, och har därför naturligtvis en stark dragningskraft på de som vill använda idrottens magiska kraft för egna syften. Hungern efter politiskt inflytande och pengar får hjärtat inuti kostymen att klappa med en kraft som är lika primär som de drömmar om ära som fyller distanslöparens tröja. … Och i centrum för frågan om kontroll står den yttersta befogenheten att fastställa regler och lösa tvister.” [2]

2. Dessa ord gäller i lika hög grad i dag som de gjorde år 1993 när de först publicerades. I förevarande mål är det frågan om kontroll som står på spel: närmare bestämt förhållandet mellan Fédération internationale de football associations (Fifa) system för tvistlösning vid Idrottens skiljedomstol (Cas) och principen om ett effektivt domstolsskydd enligt unionsrätten.

[1] Originalspråk: engelska.

[2] Paulsson, J., ”Arbitration of International Sports Disputes”, *Arbitration International*, vol. 9(4), 1993, s. 359.

II. Bakgrund till det nationella målet

A. Huvudpersonerna

3. Klaganden, Royal Football Club Seraing, med säte i Seraing, Belgien, är en ideell förening bildad enligt belgisk rätt som driver fotbollsklubben Seraing, vilken är ansluten till Union Royale Belge des Sociétés de Football-Association ASBL (Kungliga belgiska fotbollsförbundet) (nedan kallat URBSFA).

4. Såsom förklarats av den hänskjutande domstolen togs klubben under säsongen 2013–2014 över av en ny ledning med ”ambitionen att återföra klubben … till den belgiska eller till och med den internationella eliten”. För närvarande spelar klubben ”fortfarande i amatördivision 1, som är förstadiet till professionell fotboll, som den legitimt strävar efter att nå så snart som möjligt, vilket innebär att kunna stärka sin ställning i sportsligt och ekonomiskt hänseende”.

5. Den ytterligare deltagaren i rättegången till stöd för klagandens yrkanden, Doyen Sports Investment Limited (nedan kallat Doyen Sports), är ett privat bolag bildat enligt maltesisk rätt med säte i Sliema, Malta. Bolaget inriktar sin kommersiella verksamhet på att tillhandahålla finansiellt stöd till fotbollsklubbar i Europa. [3]

6. Den första motparten, Fifa, är en ideell förening bildad enligt schweizisk rätt med säte i Zürich, Schweiz. Fifa är en sammanslutning av de nationella förbund som ansvarar för att organisera och kontrollera fotboll i sina respektive länder.

7. Den andra motparten, Union européenne des sociétés de Football Association (Uefa), är en ideell förening bildad enligt schweizisk rätt med säte i Nyon, Schweiz, som omfattar de nationella förbunden på den europeiska kontinenten.

8. Den tredje motparten, URBSFA, med säte i Bryssel, Belgien, är en belgisk icke vinstdrivande förening som är medlem både i Uefa och i Fifa.

B. Fifas regler som ligger till grund för tvisten

9. Fifas reglemente för fotbollsspelares status och spelarövergångar (”Regulations on the Status and Transfer of Players”) (nedan kallat reglementet) [4] innehåller universella och bindande regler om spelares status och deras rätt att delta i organiserad fotboll. Vissa bestämmelser i reglementet är direkt bindande för nationella förbund, och andra måste varje förbund införliva i sina egna stadgar.

[3] Enligt bolagsordningen är dess ändamål bland annat att a) göra inköp av fotbollsspelare, tränare och ledare, b) representera fotbollsspelare, tränare och ledare, c) sköta överföring av spelare, tränare och ledare mellan olika klubbar, d) representera klubbar, e) dra nytta av fotbollsklubbar eller spela en aktiv roll i den dagliga förvaltningen av dessa, under förutsättning att Fifas regler och andra relevanta nationella eller internationella regler iakttas, och f) bevilja lån till fotbollsklubbar.

[4] Reglementet finns tillgängligt på följande adress: https://digitalhub.fifa.com/m/69b5c4c7121b58d2/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-June-2024-edition.pdf.

10. Den 26 september 2014 meddelade Fifa i ett pressmeddelande att ”för att skydda fotbollens och spelarnas integritet har den verkställande kommittén fattat ett principbeslut om att det ska vara förbjudet för tredje part att äga spelares ekonomiska rättigheter och att en övergångsperiod ska införas”. [5]

11. I ett cirkulär till sina medlemmar daterat den 22 december 2014 informerade Fifa de nationella förbunden, och således även URBSFA, om att dess verkställande kommitté vid sitt sammanträde den 18 och den 19 december 2014 hade godkänt ”nya bestämmelser som ska införas i reglementet om tredje parts äganderätt till spelares ekonomiska rättigheter och tredje parts inflytande över klubbarna”, med preciseringen att de nya bestämmelserna skulle träda i kraft den 1 januari 2015 och att de skulle införas i förteckningen över tvingande bestämmelser på nationell nivå.

12. Enligt de nya bestämmelserna i) är det från och med den 1 maj 2015 totalförbjudet att ingå nya avtal i strid med förbudet mot ägande av tredje part, ii) var det fortfarande tillåtet att avtal ingicks och trädde i kraft mellan den 1 januari 2015 och den 30 april 2015, men de var giltiga endast under ett år från dagen för undertecknandet, iii) fortsätter avtal som ingicks och trädde i kraft före den 1 januari 2015 att gälla till dess att de löper ut, men deras giltighetstid får inte förlängas efter det datumet.

13. Tredje part, i den mening som avses i dessa bestämmelser, är varje ”annan part än den överförda spelaren, de två klubbar som överför spelaren från den ena till den andra, eller varje tidigare klubb i vilken spelaren har varit registrerad”. [6]

C. Aktuella tredje parts-avtal

14. Den 30 januari 2015 ingick Royal Football Club Seraing ett avtal med Doyen Sports, vars giltighetstid bestämdes ända till den 1 juli 2018. Detta avtal innehöll bestämmelser om ingående av framtida särskilda finansieringsavtal för alla klagandens spelare, vilka skulle väljas gemensamt av de båda parterna, och reglerade överföringen av de ekonomiska rättigheterna för tre namngivna spelare. Doyen Sports blev ägare till 30 procent av ”det finansiella värde som följer av spelarnas federativa rättigheter”. Royal Football Club Seraing avstod från att överlåta sin andel av spelarnas ekonomiska rättigheter till tredje part ”på ett oberoende och självständigt sätt”.

15. Den 7 juli 2015 ingick Royal Football Club Seraing och Doyen Sports ett andra avtal, liknande avtalet av den 30 januari 2015, om överlåtelse av 25 procent av de ekonomiska rättigheterna för en namngiven ny spelare.

[5] ”Fotbollsspelare har tre typer av rättigheter: federativa rättigheter, arbetstagarrättigheter och ekonomiska rättigheter. De federativa rättigheterna avser en spelares rätt och skyldighet att registrera sig hos det ledande förbundet (till exempel United States Soccer Federation (Förenta staternas fotbollsförbund)) i det land där spelarens klubb ligger. … Den andra typen av rättigheter som en fotbollsspelare har är arbetstagarrättigheter, vilka syftar på ett anställningsavtal. … Den tredje och sista typen av rättigheter som en fotbollsspelare har är ekonomiska rättigheter. … De federativa rättigheterna och arbetstagarrättigheterna är exklusiva för klubbar och spelare, medan spelarnas ekonomiska rättigheter inte är det, vilket har gjort det möjligt för tredje part att ingå avtal med spelare om överlåtelse av deras ekonomiska rättigheter, så att tredje part kan kassera in de övergångsavgifter som klubbarna betalar för spelarna.” Williams, B., ”The fate of third party ownership of professional footballers’ rights: Is a complete prohibition necessary”, *Texas Review of Entertainment & Sports Law*, vol. 10, 2008, s. 79, se särskilt s. 83.

[6] Reglementet, ”Definitioner”, punkt 14.

D. Skiljedomen

16. Fifas disciplinkommitté slog den 4 september 2015 fast att Royal Football Club Seraing hade åsidosatt Fifas ovannämnda regler genom att ingå de två avtalen, förbjöd klubben att registrera spelare under fyra registreringsperioder (2 år) och ålade den att betala böter på 150 000 CHF (schweiziska franc).

17. Fifas överklagandekommitté avslog den 7 januari 2016 Royal Football Club Seraings överklagande av detta beslut.

18. Den 9 mars 2016 överklagade Royal Football Club Seraing beslutet av den 7 januari 2016 till Cas, i enlighet med bestämmelserna om skiljeförfaranden i Fifas stadgar [7].

19. Cas fann i skiljedom av den 9 mars 2017 att tillämplig rätt utgjordes av Fifas regler och schweizisk rätt, inklusive konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, samt unionsrätten, särskilt fördragsbestämmelserna om fri rörlighet och konkurrens. [8]

20. Cas fann att de nya bestämmelserna i reglementet var lagenliga. Vad beträffar Fifas beslut om disciplinåtgärder, förkortade Cas förbudet mot att registrera spelare till tre perioder och fastställde bötesbeloppet.

21. Den 15 maj 2017 väckte klaganden talan om upphävande av skiljedomen av den 9 mars 2017 vid Tribunal fédéral (Högsta federala domstolen, Schweiz), som ogillade denna talan genom dom av den 20 februari 2018.

E. Förfarandet som ledde fram till målet vid den nationella domstolen

22. Den 3 april 2015 väckte Doyen Sports talan mot Fifa, Uefa och URBSFA vid Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Franskspråkiga handelsdomstolen i Bryssel, Belgien). Den 8 juli 2015 intervenerade Royal Football Club Seraing i målet.

23. Klaganden yrkade bland annat att handelsdomstolen skulle förklara att ett totalförbud mot de metoder som utesluts genom de nya bestämmelserna i reglementet (ägande eller investering av tredje part) är olagligt enligt unionsrätten. Närmare bestämt har klaganden hävdat att detta förbud strider mot den fria rörligheten för kapital, rätten till frihet att tillhandahålla tjänster, rätten till fri rörlighet för arbetstagare och konkurrensrätten.

24. Vidare har klaganden, i enlighet med artikel 1382 i den tidigare Code civil (belgiska civillagen), yrkat att ett preliminärt belopp på 500 000 euro ska betalas som ersättning för den skada som uppkommit till följd av tillämpningen av de nya bestämmelserna i reglementet.

[7] Den version av Fifas stadgar som är tillämplig i förevarande mål är den från år 2016, som finns tillgänglig på följande adress: https://www.icsspe.org/system/files/FIFA%20Statutes.pdf. Fifas stadgar ändrades år 2024, och finns tillgängliga på följande adress: https://digitalhub.fifa.com/m/16d1f7349fa19ade/original/FIFA-Statutes-2024.pdf.

[8] Dessa ansågs utgöra tvingande bestämmelser i utländsk rätt i den mening som avses i artikel 19 i Loi fédérale du 18 décembre 1987 sur le droit international privé (den schweiziska federala lagen av den 18 december 1987 om internationell privaträtt).

25. Genom dom av den 17 november 2016 förklarade Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Franskspråkiga handelsdomstolen i Bryssel) att den inte var behörig att pröva klagandens yrkanden. Den 19 december 2016 överklagade Royal Football Club Seraing detta beslut till Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel, Belgien). [9]

26. I målet om överklagande yrkade Royal Football Club Seraing att Fifa, Uefa och URBFSA skulle hållas ansvariga med stöd av nationell rätt. Royal Football Club Seraing gjorde gällande att de tre motparterna hade åsidosatt unionsrätten genom att hindra klubben från att ingå avtal om ”investering av tredje part” eller ”ägande av tredje part”, att detta åsidosättande av unionsrätten hade berövat klubben ett medel för finansiering eller utveckling och att de disciplinära åtgärderna hade haft skadliga följder.

27. Klaganden yrkade att Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel) skulle fastställa att artiklarna 18bis och 18ter i reglementet är rättsstridiga, eftersom de strider mot unionsrätten och Europakonventionen, vilket enligt klaganden medför att Fifa ådrar sig skadeståndsansvar.

28. Skiljedomen från Cas och domen från Tribunal fédérale (Högsta federala domstolen) om att ogilla klagandens talan om upphävande av nämnda skiljedom, som har nämnts i punkterna 19–21 ovan, meddelades båda medan målet om överklagande var anhängigt. Detta fick följande inverkan på domen från Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel).

29. Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel) fann den 12 december 2019 att det följer av nationell rätt att en skiljedom har rättskraft från och med den dag då den meddelas utan att ett exekvaturförfarande först behöver inledas. Nämnda domstol ansåg att skiljedomen från Cas var slutgiltig och hade vunnit rättskraft till följd av att Tribunal fédéral (Högsta federala domstolen) den 20 februari 2018 hade ogillat talan om upphävande.

30. Såsom har förklarats i beslutet om hänskjutande ska enligt artikel 22.1 i Loi portant le Code de droit international privé (den belgiska lagen om internationell privaträtt) varje utländsk dom, som är verkställbar i den stat där domen har meddelats, automatiskt erkännas i Belgien utan att något förfarande behövdes. Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel) ansåg således att domen av den 20 februari 2018 som hade meddelats Tribunal fédérale (Högsta federala domstolen) hade rättskraft, vilket således hindrade klaganden från att angripa giltigheten av skiljedomen från Cas vid Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel).

31. I skiljedomen avgörs bland annat den omtvistade frågan huruvida de nya bestämmelserna i reglementet är förenliga med unionsrätten. Följden är att Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel) hindras från att pröva eventuella åsidosättanden av unionsrätten och därför även från att hänskjuta dessa frågor till EU-domstolen.

32. Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel) fann att överklagandet inte kunde prövas eller bifallas såvitt avsåg de grunder som rörde åsidosättande av unionsrätten och av de rättigheter som garanteras i Europakonventionen. Nämnda domstol beslutade även att överklagandet inte kunde bifallas såvitt avsåg grunden att de disciplinära åtgärderna var rättsstridiga till följd av att skiljeförfarandet var tvingande, eftersom ingen av parterna i skiljeförfarandet hade ifrågasatt Cas behörighet.

[9] Det överklagandet ingavs därför efter det att klaganden hade ingett ett överklagande till Cas, men innan Cas meddelade skiljedom.

33. Genom dom av den 12 december 2019 ogillade Cour d'appel de Bruxelles (Appellationsdomstolen i Bryssel) således överklagandet av den dom som Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (Franskspråkiga handelsdomstolen i Bryssel) hade meddelat den 17 november 2016 och slog fast att Royal Football Club Seraings yrkanden var ogrundade.

34. Royal Football Club Seraing överklagade den domen till den hänskjutande domstolen, Cour de cassation (Högsta domstolen, Belgien).

III. Tolkningsfrågorna och förfarandet vid EU-domstolen

35. Mot denna bakgrund beslutade Cour de cassation (Högsta domstolen, Belgien) att förklara målet vilande och ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1) Utgör artikel 19.1 [FEU], jämförd med artikel 267 [FEUF] och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna [(nedan kallad stadgan)], hinder för att tillämpa sådana nationella bestämmelser som artiklarna 24 och 171[3] 9 § i den belgiska Code judiciaire [(processlagen)], vari fastslås principen om rättskraft, på en skiljedom vars förenlighet med unionsrätten har prövats av en domstol i en stat som inte är medlem i Europeiska unionen och som inte har rätt att hänskjuta en tolkningsfråga till Europeiska unionens domstol?

2) Utgör artikel 19.1 [FEU], jämförd med artikel 267 [FEUF] och artikel 47 i [stadgan], hinder för att tillämpa en nationell bestämmelse enligt vilken en skiljedom, vars förenlighet med unionsrätten har prövats av en domstol i en stat som inte är medlem i Europeiska unionen och som inte har rätt att begära förhandsavgörande av Europeiska unionens domstol, tillerkänns bevisvärde gentemot tredje part, såvida motsatsen inte bevisas, vilket det ankommer på den parten att göra?”

36. Skriftliga yttranden har ingetts av Royal Football Seraing, Doyen Sports, Fifa, URBSFA, Uefa, den belgiska, den tyska, den franska och den litauiska regeringen samt Europeiska kommissionen.

37. Förhandling hölls den 1 oktober 2024, vid vilken Royal Football Seraing, Doyen Sports, Fifa, URBSFA, Uefa, den belgiska, den grekiska, den franska, den litauiska och den nederländska regeringen samt kommissionen yttrade sig muntligen.

IV. Bedömning

38. I med- och motgång (för att fortsätta i samma anda som i inledningscitatet) [10] är idrott i dag organiserat som ett självständigt system där idrottsorganisationer, som ibland har mycket stort inflytande och är rika, har normgivningskompetens. [11] Detta är definitivt fallet inom fotboll, där Fifa är högsta normgivningsorgan. För att få delta måste klubbarna och idrottsmännen följa de bestämmelser som Fifa har antagit.

[10] Se, i det avseendet, även Maduro, M.P., och Weiler, J.H.H., ”'Integrity', 'independence' and the internal reform of FIFA. A view from the trenches” i Geeraert, A., och van Ekeren, F. (red.), *Good Governance in Sport. Critical Reflections*, Routledge, 2022, s. 129–136.

[11] I ett mål nyligen uppgav generaladvokaten Szpunar följande: ”Det är ofta svårt att förneka att vissa privata enheter agerar på ett sätt som ligger nära hur en stat agerar, antingen genom sin ekonomiska makt eller också genom sitt sätt att anta 'regler' …” Förslag till avgörande av generaladvokaten Szpunar i målet Fifa (C-650/22, EU:C:2024:375, punkt 33). Detta fick honom att dra slutsatsen att Fifa faktiskt omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet. Som ett ytterligare exempel på Fifas statsliknande roll och normgivningskompetens, publicerade Fifa år 2017 sin egen policy för mänskliga rättigheter. För en bedömning av policyns blandade framgångar, se Mercado Jaén, P.J., Bistaraki, A., och Schubert, M., ”Between rhetoric and reality: Effects of FIFA's human rights policy on its organisational structures and procedures”, *International Journal of Sport Policy and Politics*, vol. 16(3), 2024, s. 499.

39. Samtidigt utgör idrott en ekonomisk verksamhet. Utövandet av en idrott omfattas därför av de unionsrättsliga bestämmelser som är tillämpliga på denna ekonomiska verksamhet.[12] EU-domstolen har slagit fast att idrott omfattas av bestämmelserna om fri rörlighet, konkurrensrätten och de allmänna principerna i unionsrätten, däribland särskilt proportionalitetsprincipen och icke-diskrimineringsprincipen.[13]

40. Fifas stadgar kräver att varje tvist som kan uppstå med avseende på dess idrottsregler ska lösas genom dess eget system för tvistlösning, i vilket Cas anges som exklusivt och obligatoriskt överprövningsorgan.

41. När en Fifa-bestämmelse, eller ett beslut som grundar sig på en sådan bestämmelse, eventuellt strider mot rätten för en enskild som grundar sig på unionsrätten, ger emellertid Europeiska unionens konstitutionella system den enskilde rätt till ett effektivt domstolsskydd, vilken numera kommer till uttryck i artikel 47 i stadgan.

42. Enligt artikel 19.1 FEU, som den hänskjutande domstolen har begärt en tolkning av, är medlemsstaterna skyldiga att säkerställa att de som omfattas av unionsrätten verkligen åtnjuter denna grundläggande rättighet.[14] Det innebär att medlemsstaterna måste säkerställa att en enskild som gör gällande att hans eller hennes rättighet som grundar sig på unionsrätten har kränkts får tillgång[15] till en oavhängig domstol som har inrättats enligt lag[16] och med befogenhet att begära förhandsavgörande från EU-domstolen enligt artikel 267 FEUF.[17]

43. Domstolsskyddet för de rättigheter som grundar sig på unionsrätten och som påstås ha kränkts genom Fifas regler, och som bekräftas som giltiga i skiljedomen från Cas, ska därför säkerställas av en domstol som motsvarar definitionen av en ”domstol” enligt artikel 267 FEUF.

44. Cas, eller den schweiziska federala domstolen, som är behörig att pröva dess skiljedomar, är inte sådana domstolar. Deras bedömning av huruvida Fifas regler är förenliga med rättigheter som grundar sig på unionsrätten uppfyller därför inte kravet på ett effektivt domstolsskydd i unionsrätten.

45. Detta leder oss till förevarande mål. Det har uppstått till följd av en tvist vid en ”domstol” i den mening som avses i artikel 267 FEUF.

[12] EU-domstolen ansåg att så var fallet så långt tillbaka som i dom av den 12 december 1974, Walrave och Koch (36/74, EU:C:1974:140, punkt 4). Se dom av den 4 oktober 2024, Fifa (C-650/22, EU:C:2024:824, punkt 75), och dom av den 21 december 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, punkt 83).

[13] Dom av den 21 december 2023, European Superleague Company (C-333/21, EU:C:2023:1011, punkterna 85–88).

[14] Dom av den 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses (C-64/16, EU:C:2018:117, punkt 34). Se, även, dom av den 22 februari 2022, RS (Verkan av domar från en författningsdomstol) (C-430/21, EU:C:2022:99, punkt 39 och där angiven rättspraxis).

[15] Vilket EU-domstolen har slagit fast allt sedan dom av den 15 maj 1986, Johnston (222/84, EU:C:1986:206, punkterna 18 och 19).

[16] Beträffande kravet att en domstol ska vara oavhängig, se dom av den 24 juni 2019, kommissionen/Polen (Högsta domstolens oavhängighet) (C-619/18, EU:C:2019:531, punkterna 57, 58 och 71–77); beträffande kravet att en domstol ska ha inrättats enligt lag, se dom av den 6 oktober 2021, W.Ż. (Högsta domstolens avdelning för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter – Tillsättning) (C-487/19, EU:C:2021:798, punkterna 126–130).

[17] Dom av den 6 oktober 2021, Consorzio Italian Management och Catania Multiservizi (C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 51), där EU-domstolen stödde sig på artikel 47 i stadgan för att motivera förekomsten av en skyldighet för domstolar i sista instans att ange skälen till att de beslutar att inte begära ett förhandsavgörande. Detta visar att EU-domstolen ser förfarandet för förhandsavgörande som ett sätt för att genomföra principen om ett effektivt domstolsskydd. Se även dom av den 23 november 2021, IS (Hänskjutandebeslutets rättsstridighet) (C-564/19, EU:C:2021:949, punkt 76), där EU-domstolen ansåg att ”[b]egränsningar av de nationella domstolarnas utövande av deras behörighet enligt artikel 267 FEUF skulle begränsa det effektiva domstolsskyddet för enskildas rättigheter enligt unionsrätten”.

46. Vid belgiska domstolar hävdade parterna att Fifas förbud mot ägande av tredje part hindrade dem från att åtnjuta de rättigheter som de har getts enligt unionsrätten. De yrkade därför att det skulle fastställas att dessa Fifa-regler är oförenliga med unionsrätten, vilka Cas under tiden hade fastställt var giltiga, och begärde ersättning för den skada som därigenom hade uppkommit.

47. Så långt är allt gott och väl. Av det ovan anförda skulle man kunna dra slutsatsen att parterna hade möjlighet att väcka talan vid en domstol med befogenhet att begära förhandsavgörande. Principen om ett effektivt domstolsskydd kan dock ha åsidosatts på grund av att de behöriga domstolarna var förhindrade att erbjuda ett effektivt rättsmedel till följd av en bestämmelse i nationell (belgisk) rätt, enligt vilken skiljedomar från Cas, som fastställts av den schweiziska federala domstolen, har vunnit rättskraft. Det har förklarats att denna bestämmelse hindrar dem från att i det aktuella fallet pröva huruvida Fifas regler är förenliga med unionsrätten.

48. Utgör principen om ett effektivt domstolsskydd hinder för en sådan bestämmelse?

49. Jag anser att svaret är entydigt ja.

50. I de skriftliga yttrandena och vid diskussionerna under förhandlingen väcktes emellertid en mer generell fråga: kräver unionsrätten ett specifikt rättsmedel som är tillräckligt för att ge ett effektivt domstolsskydd vad beträffar skiljedomar på idrottsområdet? Jag kommer därför att kortfattat ta upp även denna diskussion.

51. Jag har strukturerat min analys på följande sätt. Först kommer jag att förklara organisationen av Fifas tvistlösningsmekanism (avsnitt A). Jag kommer därefter att ge min syn på hur de två tolkningsfrågorna ska besvaras (avsnitten B och C), med särskild tonvikt på den första frågan.

A. Cas enligt Fifas stadgar

52. År 1981 lade ordföranden för Internationella olympiska kommittén (nedan kallad IOK) Juan Antonio Samaranch fram idén om en domstol med särskild behörighet på idrottsområdet. Cas påbörjade sitt arbete år 1984, efter det att IOK hade ratificerat dess stadgar. IOK:s ordförande Samaranch påstås ha hoppats på att Cas skulle komma att bli ”världsidrottens Högsta domstol”. [18] På Cas webbplats, där det redogörs för denna historia, anges det att ”Cas behörighet inte på något sätt ska påtvingas idrottsmän eller förbund, utan står alltjämt till fritt förfogande för parterna”. [19]

53. De flesta idrottsorganisationer, däribland Fifa, använde sig till en början inte av Cas. [20] Mycket har dock ändrats sedan år 1984.

[18] McLaren, R.H., ”Twenty-five years of the Court of Arbitration for Sport: A look in the rear-view mirror”, *Marquette Sports Law Review*, vol. 20, 2010, s. 305, se särskilt s. 306.

[19] Tillgänglig på följande adress: https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html.

[20] Nafziger, J.A.R., ”International sports law: A replay of characteristics and trends”, *American Journal of International Law*, vol. 86, 1992, s. 489, se särskilt s. 508.

54. Forskare inom EU-rätt berättar historien om Cas betydande omvandling efter EU-domstolens dom i målet Bosman år 1995. [21] Antalet skiljedomar från Cas sköt i höjden efter år 1995. Trots en motvillighet i början, förde därför Fifa in en skiljedomsklausul i sina stadgar, som anger Cas som behörigt forum för sådana tvister. I början var Cas behörighet i tvister på fotbollsområdet fakultativ. [22]

55. I dag är dock Cas behörighet inom fotboll, såsom föreskrivs i Fifas stadgar, exklusiv och tvingande.

56. Enligt artikel 57.1 i Fifas stadgar är Cas behörig att avgöra tvister mellan Fifa, dess medlemsförbund, sammanslutningar, ligor, klubbar, spelare, funktionärer, mellanhänder och licensierade matchagenter.

57. Ett överklagande, som inte har suspensiv verkan, kan inges till Cas avseende slutliga beslut som har meddelats av Fifas organ och avseende beslut som har fattats av sammanslutningar, medlemsförbund eller ligor. [23] Ett överklagande ska inges till Cas inom 21 dagar från delgivningen av det överklagade beslutet, och får inges först efter det att alla andra interna kanaler har uttömts. [24]

58. Slutligen föreskrivs följande i artikel 59 i Fifas stadgar:

”1. Sammanslutningarna, medlemsförbunden och ligorna ska samtycka till att erkänna Cas som en oavhängig rättslig myndighet och se till att deras medlemmar, anslutna spelare och funktionärer följer de beslut som fattas av Cas. Samma skyldighet gäller för mellanhänder och licensierade matchagenter.

2. Det är förbjudet att vända sig till allmän domstol såvida det inte uttryckligen föreskrivs i Fifas reglementen. Det är även förbjudet att vända sig till allmän domstol för att ansöka om alla typer av interimistiska åtgärder.

3. Förbunden ska föra in en klausul i sina stadgar eller reglementen om att det är förbjudet att hänskjuta tvister inom förbundet eller tvister som påverkar ligor, ligamedlemmar, klubbar, klubbmedlemmar, spelare, funktionärer och andra förbundstjänstemän, till allmän domstol, såvida inte Fifas reglementen eller bindande rättsregler uttryckligen tillåter eller föreskriver att parterna får vända sig till allmän domstol. I stället för att vända sig till allmän domstol ska ett skiljeförfarande föreskrivas. Sådana tvister ska hänskjutas till en oavhängig skiljedomstol som har inrättats i vederbörlig ordning och som erkänns enligt reglerna för förbundet eller sammanslutningen eller hänskjutas till Cas.

[21] Dom av den 15 december 1995, Bosman (C-415/93, EU:C:1995:463). Se, i det avseendet, Duval, A., ”The Court of Arbitration for Sport and EU law. Chronicle of an encounter”, *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, vol. 22(2), 2015, s. 224, se särskilt s. 226.

[22] Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen) förklarade i målet Mutu och Pechstein att Fifas regler från år 2001 inte utgjorde hinder för spelarnas möjlighet att väcka talan vid allmän domstol, och därför inte utgjorde ett obligatoriskt skiljeförfarande. Europadomstolen, 4 februari 2019, Mutu och Pechstein mot Schweiz, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, § 116.

[23] Se artikel 58.1 i Fifas stadgar. Samma bestämmelse utesluter emellertid, i tredje stycket, behörighet för Cas i överklaganden som avser a) överträdelser av spelets regler, b) avstängningar i upp till fyra matcher eller upp till tre månader (med undantag av beslut avseende dopning), och c) beslut som kan överklagas till en oavhängig skiljedomstol som har inrättats i vederbörlig ordning och som erkänns enligt reglerna för ett förbund eller en sammanslutning.

[24] Artikel 58.1 och 58.2 i Fifas stadgar.

Förbunden ska även se till att denna bestämmelse införlivas inom förbundet, om nödvändigt genom att ålägga dess medlemmar en tvingande skyldighet. Förbunden ska även besluta om sanktioner mot den part som underlåter att fullgöra denna skyldighet och se till att varje överklagande av sådana sanktioner på samma sätt ska strikt hänskjutas till skiljeförfarande, och inte till allmän domstol.”

59. I likhet med systemet för skiljeförfarande inom International Skating Union (Internationella skridskoförbundet) (nedan kallat ISU),[25] är det därför obligatoriskt att hänskjuta en tvist rörande fotboll enligt Fifas regler till Cas och dess behörighet är exklusiv. Genom att åberopa denna exklusiva behörighet motsatte sig faktiskt Fifa att förstainstansdomstolen i det nationella målet var behörig.[26]

60. Den enda allmänna domstol som tillåts pröva en skiljedom som Cas har meddelat är den schweiziska federala domstolen. Grunderna för att nämnda domstol ska pröva skiljedomar är dock begränsade.[27] I målet Semenya mot Schweiz fann Europadomstolen att den prövning som den schweiziska federala domstolen hade gjort av en skiljedom från Cas var så begränsad att den inte kunde säkerställa skyddet för grundläggande rättigheter.[28]

B. Den första frågan

61. Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida principen om ett effektivt domstolsskydd utgör hinder för en nationell lagstiftning som ger en skiljedom rättskraft, när prövningen av skiljedomens förenlighet med unionsrätten har gjorts av en domstol i tredjeland.[29]

62. Detta är inte första gången som EU-domstolen har ombetts att tolka förhållandet mellan skiljeförfaranden och unionsrätten, och omfattningen av domstolsprövningen av skiljedomar. Av det skälet försökte samtliga deltagare i förfarandet vid EU-domstolen att hitta svaren med avseende på förevarande mål i den ena eller den andra riktningen av domstolens praxis rörande skiljeförfaranden. De diskuterade således, å ena sidan, den rättspraxis som bygger på domarna i målen Nordsee[30] och Eco Swiss[31] och, å andra sidan, domen i målet Achmea.[32]

63. Efter bedömningen av i vilken utsträckning dessa två riktningar inom rättspraxis eventuellt kan vara relevanta för Fifas system för skiljeförfarande (underavsnitten 1 och 2), kommer jag att föreslå att EU-domstolen ska utveckla en särskild tolkning som lämpar sig för obligatoriska

[25] Se dom av den 21 december 2023, International Skating Union mot kommissionen (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punkt 223).

[26] Fifa gjorde samma sak i det nationella mål där beslutet om hänskjutande till EU-domstolen resulterade i dom av den 4 oktober 2024, Fifa (C-650/22, EU:C:2024:824, punkt 32).

[27] Dessa grunder föreskrivs i artikel 190 i Loi fédérale sur le droit international privé (den schweiziska federala lagen om internationell privaträtt), som finns tillgänglig på adressen https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en. Nämnda domstol kan upphäva en skiljedom om den strider mot grunderna för rättsordningen enligt schweizisk rätt.

[28] Europadomstolen, 11 juli 2023, Semenya mot Schweiz, CE:ECHR:2023:0711JUD001093421, §§ 234–240.

[29] Den belgiska regeringen har i sina skriftliga yttranden och vid förhandlingen hävdat att den hänskjutande domstolen redogjorde för nationell rätt på ett felaktigt sätt och att den aktuella rätten faktiskt tillåter en prövning av en skiljedom om domstolsprövningen har utförts av en domstol i tredjeland. Jag anser inte att den fråga som har ställts är avhängig av den korrekta tolkningen av belgisk rätt, utan snarare av unionsrätten. Det ankommer sedan på den nationella domstolen, när den har fått ett svar från EU-domstolen, att tillämpa svaret på det mål som anhängigt vid den och tolka den relevanta nationella lagstiftningen i enlighet med detta.

[30] Dom av den 23 mars 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107).

[31] Dom av den 1 juni 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269).

[32] Dom av den 6 mars 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158).

skiljeförfaranden, såsom det förfarande som genomförs av Cas i Fifas system för tvistlösning. Den lösningen föreslogs enligt min mening redan i domen International Skating Union [33] (underavsnitt 3).

1. Huruvida den rättspraxis som bygger på domarna i målen Nordsee och Eco Swiss är tillämplig

64. Fifa, Uefa, den belgiska, den franska och den litauiska regeringen har alla, på ett eller annat sätt, [34] hävdat att skiljedomar från Cas som bekräftar att Fifas regler är giltiga kan prövas av nationella domstolar med avseende på grunderna för unionens rättsordning, i linje med EU-domstolens dom i målet Eco Swiss.

65. Det ska erinras om att denna riktning i rättspraxis började med domen Nordsee, i vilken EU-domstolen slog fast att ett skiljedomsorgan som beslutar i kommersiella skiljeförfaranden, enligt avtal som frivilligt slutits av parterna, inte utgör en ”domstol” i den mening som avses i artikel 267 FEUF. [35]

66. Även för det fall en sådan skiljedomstol kan vara tvungen att tillämpa unionsrätten utan någon möjlighet att hänskjuta en begäran om förhandsavgörande, såg EU-domstolen inga problem, eftersom dess skiljedomar kan prövas i olika förfaranden vid medlemsstatens domstolar enligt nationell rätt. [36] I synnerhet är skiljedomar inte sig verkställbara, utan först måste exekvatur erhållas från en ”allmän” domstol. I ett sådant förfarande har dessa nationella domstolar därefter möjlighet, eller skyldighet, att hänskjuta frågor rörande tolkningen av unionsrätten till EU-domstolen.

67. Tvisten i målet EcoSwiss uppstod till följd av ett sådant förfarande för verkställighet av en skiljedom vid den nationella domstolen. I domen Eco Swiss godtog EU-domstolen att domstolsprövningens begränsade omfattning kan motiveras av de krav som hänför sig till skiljeförfarandets effektivitet. [37] En nationell bestämmelse som begränsar domstolsprövningen till att avse frågor rörande grunderna för rättsordningen ansågs således vara godtagbar ur ett unionsrättsligt perspektiv. I samma mål slog EU-domstolen fast att grunderna för unionens rättsordning omfattade nuvarande artiklarna 101 FEUF och 102 FEUF. [38]

[33] Dom av den 21 december 2023, International Skating Union/kommissionen (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

[34] Den franska regeringen gjorde vid förhandlingen gällande att skiljeförfarandet vid Cas endast avser kommersiella skiljeförfaranden i den mening som avses i domen Eco Swiss. Även om fotbollsorganisationerna inte uttryckte sig lika tydligt, gjorde de alla gällande att skiljedomar från Cas bör omfattas av de begränsningar som anges i den domen.

[35] Dom av den 23 mars 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, punkt 13). För en doktrin som är kritisk till denna slutsats, se Duval (ovan fotnot 21), fotnot 31. EU-domstolen slog även fast att vissa skiljedomstolar uppfyller detta krav, när de är upprättade enligt lag, deras avgöranden är bindande för parterna och deras behörighet inte är beroende av parternas samtycke. Se, exempelvis, dom av den 17 oktober 1989, Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark (109/88, EU:C:1989:383, punkterna 7–9), dom av den 12 juni 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754, punkterna 22–35), och beslut av den 13 februari 2014, Merck Kanada (C-555/13, EU:C:2014:92, punkterna 16–18).

[36] EU-domstolen förklarade således att ”… det [kan] ankomma på de ordinarie domstolarna att pröva … frågor [om unionsrätten], antingen inom ramen för den assistans de lämnar skiljedomsorganen … inom ramen för en … överprövning av skiljedomen …, ansökan om verkställighetsbeslut eller annat rättsligt förfarande som står till buds i den nationella lagstiftningen”. Dom av den 23 mars 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, punkt 14).

[37] Dom av den 1 juni 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, punkt 35).

[38] Dom av den 1 juni 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, punkt 36).

68. Vad som ingår respektive inte ingår i grunderna för unionens rättsordning har ännu inte förklarats på ett generellt sätt.[39] Snarare har EU-domstolen besvarat denna fråga från fall till fall.[40] En tolkning av det begreppet krävs dock inte i förevarande mål. Det viktiga är att EU-domstolen, med avseende på kommersiella skiljeförfaranden, har godtagit att omfattningen av domstolsprövningen när det gäller skiljedomar kan vara begränsad.[41]

69. I vilken utsträckning är den ovannämnda riktningen i rättspraxis tillämplig på Cas skiljeförfarande enligt Fifas stadgar?

70. Enligt min mening finns det två huvudsakliga skäl som skiljer det förfarandet från kommersiella skiljeförfaranden.

71. Det första skälet avser att kommersiella skiljeförfaranden är frivilliga till skillnad från Fifas regler om skiljeförfaranden som är tvingande.

72. Ett väsentligt inslag i kommersiella skiljeförfaranden, som var i fråga i den rättspraxis som bygger på domen EcoSwiss, är att båda parterna fritt har godtagit skiljedomsklausulen.[42] Genom att frivilligt välja ett sådant skiljeförfarande har parterna för avsikt att utesluta ordinarie domstolars inblandning och eventuellt en tillämpning av vissa bestämmelser i en rättsordning. EU-domstolen tog hänsyn till denna beskaffenhet hos och syftet med kommersiella skiljeförfaranden, och fann därför att domstolsprövningen av skiljedomar till följd av sådana förfaranden kan vara begränsad till frågor som avser grunderna för rättsordningen. Det finns behov av att pröva huruvida en skiljedom är förenlig med grunderna för rättsordningen eftersom bestämmelserna kan vara av ett sådant allmänintresse att en tillämpning av dessa inte kan uteslutas genom parternas vilja.

73. Som den nederländska regeringen hävdade vid förhandlingen, är Fifas regler tvärtom tvingande och det är inte uppenbart att parternas fria vilja är att hänskjuta en tvist till Cas.[43]

74. I domen Mutu och Pechstein diskuterade Europadomstolen just denna fråga, när den analyserade skillnaderna mellan kommersiella skiljeförfaranden och ISU:s tvingande regler om skiljeförfarande.[44] Idrottsaktörer kan inte välja att hänskjuta sina tvister, inom ramen för vilka de

[39] För en översikt över rättspraxis avseende grunderna för rättsordningen i unionsrätten, se förslaget till avgörande av generaladvokaten Szpunar i målet Real Madrid Club de Fútbol (C-633/22, EU:C:2024:127, punkterna 71–103). För en tidig kritik mot skyldigheten för nationella domstolar att pröva grunderna för unionens rättsordning, vars innehåll är oklart, se Prechal, S., och Shelkoplyas, N., ”National procedures, public Policy and EC law. From Van Schijndel to Eco Swiss and beyond”, *European Review of Private Law*, Vol. 12(5), 2004, s. 589, se särskilt s. 606–608.

[40] I sin dom av den 26 oktober 2006, Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:675, punkterna 35 och 38), bekräftade EU-domstolen att skyldigheten att ex officio pröva oskäliga villkor i konsumentavtal avser grunderna för rättsordningen.

[41] Se, i det avseendet, även förslaget till avgörande av generaladvokaten Kokott i målet PL Holdings (C-109/20, EU:C:2021:321, punkterna 43–46).

[42] Dom av den 23 mars 1982, Nordsee (102/81, EU:C:1982:107, punkt 11). Se även dom av den 6 mars 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 55), där EU-domstolen särskilde de skiljeförfaranden som avses i bilaterala investeringsavtal från kommersiella skiljeförfaranden, på grundval av att de sistnämnda har sitt ursprung i den gemensamma partsviljan. Se även dom av den 12 juni 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754, punkt 27 och där angiven rättspraxis), där EU-domstolen slog fast att det vid skiljeförfaranden enligt avtal varken rättsligt eller faktiskt föreligger någon skyldighet för parterna att hänskjuta sina tvister till skiljeförfarande.

[43] Se även den livliga förklaringen av Paulsson: ”Typiskt sett fastställs idrottsmyndigheternas exklusiva behörighet i stadgarna för förbunden som beviljar tävlingslicenser för en säsong eller tillstånd att delta i särskilda evenemang. Det aktuella förbundet har vanligtvis funnits i flera decennier om inte i flera generationer och har, utan någon yttre påverkan, utvecklat ett mer eller mindre komplext och helt inavlat förfarande för att lösa tvister. Den anklagade deltagaren, å andra sidan, ställs ofta inför förfarandet på i stort samma sätt som en turist skulle uppleva en orkan på Fiji: en skrämmande och isolerad händelse i personens liv, som vederbörande är totalt oförberedd på.” Paulsson (ovan fotnot 2), s. 361.

[44] Europadomstolen, den 4 februari 2019, Mutu och Pechstein mot Schweiz, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, §§ 103–108.

ifrågasätter Fifas regler eller beslut, till något annat tvistlösningssystem än till Fifas interna disciplinförfaranden och därefter till Cas. En underlåtenhet att godta Cas tvingande behörighet hindrar spelarna från att spela [45] och klubbarna från att tävla.

75. För spelarna och klubbarna är således Cas behörighet tvingande och har inte valts av dem av egen fri vilja. [46] Den återspeglar därför inte deras eget val att utesluta möjligheten att väcka talan vid domstol och att hindra att vissa rättsregler tillämpas på tvisten mellan dem. Jag anser att detta får konsekvenser för omfattningen av den domstolsprövning som nationella domstolar ska kunna göra med avseende på unionsrätten (se nedan, avsnitt IV.B.3 b).

76. Den andra skillnaden mellan kommersiella skiljeförfaranden och systemet för tvistlösning enligt Fifas stadgar är att det sistnämnda systemet är självständigt när det kommer till verkställighet.

77. Om en av parterna i ett kommersiellt skiljeförfarande vägrar att följa en skiljedom, måste den andra parten vända sig till allmän domstol för att verkställa skiljedomen. Såsom EU-domstolen förklarade i domen Nordsee (se punkterna 65 och 66 i detta förslag till avgörande), om verkställighet krävs inom Europeiska unionen, kommer en domstol i en medlemsstat ha möjlighet att pröva huruvida skiljedomen är förenlig med unionsrätten och, om nödvändigt, hänskjuta en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen.

78. Om en part däremot vägrar att följa en skiljedom från Cas på grund av att den anser att skiljedomen strider mot unionsrätten, kan parten inte bara vägra att följa en sådan skiljedom, och Fifa behöver inte inleda ett förfarande för verkställighet vid nationell domstol. Fifa kan verkställa skiljedomen på egen hand. I förevarande fall kunde faktiskt Fifa verkställa sanktionerna och förbudet mot registrering av spelare utan att vända sig till en domstol. [47]

79. I ett sådant självverkställande system är det osannolikt att frågan huruvida skiljedomen är förenlig med unionsrätten kommer att nå en ”domstol”, i den mening som avses i artikel 267 FEUF, i förfaranden för verkställighet.

80. Det är därför möjligt att de rättsmedel som ansågs vara tillräckliga för att garantera ett effektivt domstolsskydd och unionsrättens enhetlighet i samband med kommersiella skiljeförfaranden inte är tillräckliga för det självständiga system med obligatoriska skiljeförfaranden som är i fråga i förevarande mål (se nedan, punkterna 111–114).

81. Av dessa två skäl anser jag att de regler som utvecklades för kommersiella skiljeförfaranden i den rättspraxis som bygger på domarna Nordsee och EcoSwiss inte är lämpliga för Fifas system med obligatoriska skiljeförfaranden vid Cas.

[45] Dom av den 21 december 2023, International Skating Union/kommissionen (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punkt 223). Europadomstolen, 4 februari 2019, Mutu och Pechstein mot Schweiz, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, § 113.

[46] Europadomstolen fann nämligen att Fifas regler från år 2001, till skillnad från ISU:s regler, inte utgjorde hinder för spelarnas möjlighet att väcka talan vid allmän domstol, och därför inte utgjorde ett obligatoriskt skiljeförfarande. Situationen är förvisso en annan i nuvarande artikel 59.2 i Fifas stadgar, genom en anpassning till ISU:s regler. Europadomstolen, 4 februari 2019, Mutu och Pechstein mot Schweiz, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, § 116.

[47] Fifa bekräftade vid förhandlingen att dess befogenheter grundar sig på artikel 21 i Fifas disciplinära kod, som finns tillgänglig på följande adress: https://digitalhub.fifa.com/m/59dca8ae619101cf/original/FIFA-Disciplinary-Code-2023.pdf.

2. Huruvida den rättspraxis som bygger på domen Achmea är tillämplig

82. Royal Football Club Seraing och Doyen Sports åberopade domen Achmea när de gjorde gällande att de skiljedomar som meddelats av Cas måste kunna bli föremål för en riktig domstolsprövning av en nationell domstol, vilken måste kunna hänskjuta frågor rörande tolkningen av unionsrätten till EU-domstolen.

83. I sina skriftliga yttranden stödde sig även kommissionen på domen Achmea för att hävda att nationella domstolar måste kunna kontrollera bland annat huruvida en tvist kan hänskjutas till skiljedomstol.

84. Det ska erinras om att EU-domstolen i domen Achmea uteslöt möjligheten att hänskjuta tvister som rör medlemsstaterna till skiljedom på grundval av bilaterala investeringsavtal. Genom sådana avtal gick medlemsstaterna med på att utesluta tvister i investerarstaten från sina egna domstolars behörighet, även om sådana tvister kan avse tillämpningen eller tolkningen av unionsrätten. För att citera EU-domstolens ord, uteslöt således medlemsstaterna eventuella överträdelser av unionsrätten helt ”från det system för rättsmedel som de enligt artikel 19.1 andra stycket FEU är skyldiga att inrätta på områden som omfattas av unionsrätten”. [48]

85. Jag uppfattar det så, att den logik som ligger till grund för domen Achmea huvudsakligen består i principen om ömsesidigt förtroende. [49] Att godta att vissa tvister utesluts från behörigheten för medlemsstaternas domstolar innebär inte bara att ett effektivt domstolsskydd inte säkerställs, utan sänder även fel signaler: nämligen att dessa domstolar kanske inte är tillräckligt oavhängiga och opartiska för att avgöra tvister som har anhängiggjorts av investerare mot medlemsstater.

86. Tillämpningen av unionsrätten är i stor utsträckning avhängig av ömsesidigt förtroende för medlemsstaternas domstolar. Av det skälet, och för att säkerställa en enhetlig tolkning av unionsrätten genom förfarandet för förhandsavgörande, [50] ansågs skiljeklausuler i bilaterala investeringsavtal mellan medlemsstater strida mot unionsrätten.

87. Denna tolkning av domen Achmea bekräftas av den omständigheten att EU-domstolen i domen Achmea, till skillnad från vid kommersiella skiljeförfaranden, inte tog ställning till frågan huruvida de nationella domstolarnas efterföljande prövning av skiljedomar enligt bilaterala investeringsavtal skulle kunna avhjälpa bristen på ett effektivt domstolsskydd. [51] Den ansåg helt enkelt att allmänna regler som uteslöt nationella domstolars behörighet var oacceptabla. De argument som Royal Football Club Seraing och Doyen Sports har anfört avseende behovet av en riktig domstolsprövning av en skiljedom (se punkt 82 ovan) kan därför inte baseras på domen Achmea.

[48] Dom av den 6 mars 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 55).

[49] Dom av den 6 mars 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punkt 34). Se även Centeno Huerta, S., och N Kuplewatzky, N., ”On *Achmea*, the autonomy of Union law, mutual trust and what lies ahead”, *European Papers*, vol. 4(1), 2019, s. 61, se särskilt s. 65–68.

[50] Dom av den 6 mars 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punkterna 36 och 37).

[51] Dom av den 6 mars 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158, punkterna 20, 52 och 53).

88. På samma sätt slog EU-domstolen fast i domen PL Holdings att den omständigheten att en skiljedom som meddelats enligt ett bilateralt investeringsavtal är ogiltig inte kan avhjälpas genom att skiljeförfarandet omdefinieras som ett frivilligt ad hoc-skiljeförfarande, eller enbart på grund av att medlemsstaten inte bestred giltigheten av skiljeklausulen i ett bilateralt investeringsavtal inom ramen för ett konkret skiljeförfarande. [52]

89. De belgiska regler som är tillämpliga på den aktuella tvisten, tillsammans med Cas tvingande behörighet enligt Fifas stadgar, medför på liknande sätt att nationella domstolar utesluts från att säkerställa ett effektivt domstolsskydd för de rättigheter som enskilda garanteras enligt unionsrätten. Ändå anser jag inte att detta räcker för att jämföra Fifas system för skiljeförfarande med den typ av behörighet för skiljedomstolar som var i fråga i domen Achmea. Jag anser inte heller att samma logik grundad på ömsesidigt förtroende är tillämplig i förevarande mål.

90. Det finns tre skäl till denna skillnad. För det första ifrågasätts inte den principiella överensstämmelsen mellan Fifas system för skiljeförfarande och unionsrätten i förevarande mål. [53] Majoriteten av deltagarna i förevarande mål är nämligen överens om att skiljeförfaranden inom idrott är till nytta. Likaså utfärdade Europaparlamentet en resolution år 2012 om idrottens europeiska dimension, där det erkände ”legitimiteten för idrottsdomstolar att lösa tvister inom idrottsområdet, så länge som de respekterar medborgarnas grundläggande rätt till en rättvis rättegång”. [54]

91. Frågan huruvida det eventuellt inte är möjligt att hänskjuta en tvist till skiljedomstol, vilken kommissionen har tagit upp, uppkommer därför inte.

92. För det andra följer den tvingande och exklusiva behörigheten för Cas, som är i fråga i förevarande mål, inte av ett internationellt avtal som ingåtts av eller mellan medlemsstater och inte heller av deras utövande av offentliga maktbefogenheter. Snarare följer den av Fifas stadgar, en privat organisation. Dessa stadgar är inte på något sätt bindande för eller begränsar medlemsstaterna när det gäller att säkerställa ett effektivt domstolsskydd genom deras domstolssystem. Medlemsstaterna har således inte gått med på att några tvister ska uteslutas från deras domstolars behörighet.

93. För det tredje riktar sig domen Achmea till medlemsstaterna och kräver att de ska undanröja de skadliga konsekvenser som skiljeklausuler i bilaterala investeringsavtal medför för principen om ömsesidigt förtroende för deras domstolar. [55] Detta kan uppnås på olika sätt.

[52] Dom av den 26 oktober 2021, PL Holdings (C-109/20, EU:C:2021:875, punkt 54).

[53] Detta betyder inte att det saknas kritik mot Cas i doktrinen. Till exempel har vissa kritiserat Cas för dess problematiska förflutna vad gäller mänskliga rättigheter: ”Cas’ skiljeförfarande inom idrott kan, så länge det kallas ’skiljeförfarande’, använda skiljeförfarandets flexibilitet för att kringgå anspråk som rör mänskliga rättigheter.” Shahlaei, F., ”The collision between human rights and arbitration: The game of inconsistencies at the Court of Arbitration for Sport”, *Arbitration International*, vol. 40(2), 2024, s. 169, se särskilt s. 203. Vissa har framhållit farorna med Cas för domstolsskyddet mer allmänt. I det avseendet, se Anderson, J., ”’Taking Sports out of the Courts’: Alternative Dispute Resolution and the International Court of Arbitration for Sport”, *Journal of Legal Aspects of Sport*, vol. 10, 2000, s. 123. Slutligen har Cas även kritiserats för dess brist på ett äkta engagemang i unionsrätten. Se Duval, A., ”Towards a transnational *Solange*: The Court of Arbitration for Sport and EU law” i Hörnle, T., Möllers, C., och Wagner, G. (red.), *Gerichte und ihre Äquivalente*, Nomos, 2020, s. 33.

[54] Europaparlamentets resolution av den 2 februari 2012 om idrottens europeiska dimension (2011/2087(INI)), EUT C 239 E, 2013, s. 46. Det uttalandet föranledde Duval att förespråka ett Solange-liknande synsätt av nationella domstolar när de prövar skiljedomar från Cas. Duval (fotnot 53 ovan), s. 42.

[55] Beträffande hur det har gått med detta, se Biondi, A., och Sangiuolo, G., ”Three years after *Achmea*: What is said, what is unsaid, and what could follow” i Biondi, A., och Sangiuolo, G. (red.), *The EU and the Rule of Law in International Economic Relations. An Agenda for an Enhanced Dialogue*, Edward Elgar, 2021. Beträffande konsekvenser inför domstolar i investerarstaten, se Centeno Huerta och Kuplewatzky (fotnot 49 ovan), s. 68–74.

Medlemsstaterna kan göra en ny tolkning av dessa avtal,[56] frånträda avtalen[57] eller vägra verkställa skiljedomar som grundar sig på avtalen.[58] Även om EU-domstolen skulle anse att Fifas regler om Cas behörighet i princip är oförenliga med unionsrätten (vilket inte är den fråga som aktualiseras i förevarande mål), vore emellertid det enda sättet för medlemsstaterna att genomföra ett sådant konstaterande att deras egna domstolar inte erkänner sådana skiljedomar. Varje ändring i systemet för skiljeförfarande i fotboll skulle oundvikligen vara avhängig av en villighet från Fifas sida.

94. Bortsett från att upprepa betydelsen av ett effektivt domstolsskydd och unionsrättens enhetlighet, tycks därför domen Achmea inte tillföra något till den rättspraxis som bygger på domen EcoSwiss vad gäller de frågor som aktualiseras i förevarande mål. I det avseendet var det korrekt av Fifa att påpeka vid förhandlingen att EU-domstolen inte nämnde domen Achmea i sin dom i målet International Skating Union, när den analyserade skiljeförfarandet för idrott som involverar Cas.

3. Det obligatoriska skiljeförfarandet för idrott som involverar Cas och ett effektivt domstolsskydd

95. Jag har tidigare framhållit (se IV.B.1) de två väsentliga skillnaderna mellan kommersiella skiljeförfaranden och skiljeförfarandet för idrott som involverar Cas, nämligen att det sistnämnda är obligatoriskt och självverkställande. Jag anser att dessa skillnader kräver en särskild bedömning mot bakgrund av principen om ett effektivt domstolsskydd, både med avseende på frågan om möjligheten att väcka talan vid domstol och domstolsprövningens omfattning.

96. Detta hade, enligt min tolkning av domen, redan tillkännagetts av EU-domstolen i domen International Skating Union.[59] I det målet tog EU-domstolen emellertid inte ställning till de nationella domstolarnas befogenheter eller skyldigheter. Den behandlade endast vilken inverkan som ISU:s regler hade på överträdelsen av konkurrensrätten. Genom att framhålla att Cas behörighet var tvingande och exklusiv som ett skäl som förvärrade ISA:s överträdelse av konkurrensrätten,[60] tycks dock EU-domstolen ha antytt att ett sådant skiljeförfarande kräver ett specifikt synsätt.

97. Vid förhandlingen i förevarande mål anmodade även den nederländska regeringen EU-domstolen att inta ett särskilt synsätt med avseende på obligatoriska skiljeförfaranden, såsom skiljeförfarandet för idrott enligt Fifas stadgar. Ett av skälen till att den framställde denna anmodan var behovet av att bevara systemet för kommersiella skiljeförfaranden i dess nuvarande form.

98. Jag instämmer. Om det obligatoriska skiljeförfarandet för idrott kräver regler som ger mer generösa möjligheter till rättslig prövning och en mer omfattande prövning för att uppfylla kraven på ett effektivt domstolsskydd, bör det särskiljas från kommersiella skiljeförfaranden som frivilligt har godtagits, då skiljedomar kan bli föremål för prövning endast i undantagsfall och av begränsade skäl.

[56] Dom av den 18 november 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, punkt 169).

[57] Dom av den 18 november 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, punkt 170). Europeiska unionen gjorde så med energistadgefördraget. Se förslaget till rådets beslut om unionens frånträde från energistadgefördraget (COM/2023/447 final), som godkändes av rådet den 7 mars 2024; rådets beslut (EU) 2024/1638 av den 30 maj 2024 om unionens frånträde från energistadgefördraget ST 6509 2024 INIT (EUT L, 2024, s. 1638).

[58] Vilket skedde i beslut av den 21 september 2022, Romatsa m.fl. (C-333/19, EU:C:2022:749, punkt 43).

[59] Dom av den 21 december 2023, International Skating Union/kommissionen (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

[60] Dom av den 21 december 2023, International Skating Union/kommissionen (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punkt 228).

99. Den rättspraxis som bygger på domen EcoSwiss bör därför inte automatiskt överföras på bedömningen av obligatoriska skiljeförfaranden för idrott, såsom det nu aktuella. Nedan kommer jag att behandla a) möjligheten att väcka talan vid domstol och b) domstolsprövningens omfattning i detta sammanhang.

a) Möjligheten att väcka talan vid domstol

100. Den självverkställande beskaffenheten hos skiljedomar från Cas inom Fifas system minskar oundvikligen och avsevärt möjligheten att ett mål som rör en skiljedom från Cas ens anhängiggörs vid nationell domstol.

101. När det gäller kommersiella skiljeförfaranden, behövde EU-domstolen inte behandla frågan om möjligheten att väcka talan vid domstol, eftersom det antogs att en sådan möjlighet skulle säkerställas i samband med verkställigheten.

102. Den självverkställande beskaffenheten hos Fifas system för skiljeförfarande kringgår dock frågan vilka rättsmedel som medlemsstaterna ska tillhandahålla för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd mot en skiljedom från Cas som eventuellt kränker de rättigheter som garanteras i unionsrätten.

103. Den frågan diskuterades i parternas skriftliga yttranden och vid förhandlingen. Till exempel ansåg kommissionen att det måste finnas någon slags möjlighet till direkt angripande av en skiljedom från Cas, som innefattar en domstolsprövning. Det skulle innebära att det skulle vara möjligt att väcka en talan, som leder till upphävande av en skiljedom och ogiltigförklaring av Fifas regler som konstateras strida mot unionsrätten. Andra parter, såsom Fifa, ansåg att en direkt talan inte krävdes. Ett indirekt angripande, såsom en skadeståndstalan, skulle vara tillräckligt.

104. Jag anser att EU-domstolen redan har gett ett svar på detta dilemma i domen International Skating Union. Först ansåg EU-domstolen att kravet på domstolsprövning av nationella domstolar ”gäller i än högre grad” i situationer då klubbar och spelare har ålagts skiljedomsförfarandet av idrottsorganisationer.[61] Vidare förklarade EU-domstolen att den omständigheten att en person har möjlighet att begära ersättning inte kan kompensera avsaknaden av rättsmedel som gör det möjligt för denna person att vända sig till behörig nationell domstol för att begära att beteendet upphör eller, när detta består i en handling, kontroll och ogiltigförklaring av denna handling.[62]

105. Principen om ett effektivt domstolsskydd kräver därför att det finns en direkt rättslig väg för att bedöma, och om nödvändigt förhindra, en tillämpning av Fifas regler som strider mot unionsrätten. En skiljedom i vilken det slås fast att Fifas regler är förenliga med unionsrätten kan inte stå i vägen för behörigheten för en nationell domstol att själv pröva en sådan förenlighet, och om nödvändigt hänskjuta frågan rörande tolkningen av unionsrätten till EU-domstolen.

106. Det strider därför mot principen om ett effektivt domstolsskydd att anse att en skiljedom har rättskraft med avseende på konstaterandet däri att unionsrätten inte har åsidosatts.

[61] Dom av den 21 december 2023, International Skating Union/kommissionen (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punkt 193).

[62] Dom av den 21 december 2023, International Skating Union/kommissionen (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, punkt 201).

107. En sådan nationell bestämmelse som den som är i fråga i det nationella målet, enligt vilken en skiljedom från Cas har rättskraft, ska därför lämnas utan avseende för att lämna plats för möjligheten för en nationell domstol att utöva sin rätt att pröva huruvida Fifas regler strider mot unionsrätten. [63]

b) Domstolsprövningens omfattning

108. Den begränsade domstolsprövningen i kommersiella skiljeförfaranden är enligt min mening inte tillräcklig inom ramen för Fifas obligatoriska och exklusiva system för skiljeförfaranden.

109. Det framgår av den rättspraxis som bygger på domen Eco Swiss att omfattningen av domstolsprövningen kan vara begränsad till frågor som avser grunderna för rättsordningen. Även om den exakta innebörden och räckvidden av grunderna för unionens rättsordning inte är klart fastställd, tycks dessa inte avse alla unionsrättsliga bestämmelser, utan endast de bestämmelser som är av större allmänintresse.

110. Domstolsprövningen avseende frågor som avser grunderna för rättsordningen omfattar därför inte med nödvändighet varje unionsrättslig bestämmelse som ger en enskild en rättighet.

111. Detta är godtagbart i fråga om kommersiella skiljeförfaranden, eftersom det kan anses att parterna frivilligt uteslöt tillämpningen av vissa bestämmelser i en rättsordning, men inte kunde utesluta de bestämmelser som avser grunderna för rättsordningen.

112. I obligatoriska skiljeförfaranden, såsom Cas skiljeförfarande enligt Fifas stadgar, har emellertid parterna inte fritt valt att utesluta en tillämpning av vissa unionsbestämmelser på deras situation.

113. De skäl som motiverar en begränsad omfattning av domstolsprövningen i kommersiella skiljeförfaranden kan därför inte utan vidare tillämpas på obligatoriska skiljeförfaranden.

114. En nationell domstol måste därför kunna göra en prövning av Fifas regler mot bakgrund av alla unionsrättsliga bestämmelser, utan hinder av att något annat har slagits fast i en skiljedom från Cas.

115. Den nationella domstolen måste kunna göra en sådan prövning oavsett hur ett mål har hamnat vid den: antingen direkt genom en talan om verkställighet eller indirekt, i anslutning till en annan talan (såsom i förevarande fall).

[63] Fifa, Uefa och URBSFA hävdade att det fanns flera möjligheter till domstolsprövning för Royal Football Club Seraing och Doyen Sports i Belgien, vilket framgår av andra domstolsförfaranden som inleddes parallellt med det nu aktuella nationella målet (såsom talan i flera mål vid Tribunal de première instance de Liège (förstainstansdomstolen i Liège, Belgien)). Det argumentet säger i sig ingenting om huruvida regeln om rättskraft är oförenlig med kravet på ett effektivt domstolsskydd i det förfarande som denna begäran om förhandsavgörande hänförde sig till. Varje förfarande som finns tillgängligt enligt nationell rätt måste i sig vara effektivt. Det innebär att det inte är tillräckligt att ett förfarande kan inledas, utan det krävs även att den domstol som prövar målet har verklig behörighet att bedöma de krav som har framställts och ta ställning till parternas yrkanden.

116. Det kan inte bortses från en sista fråga, vilken togs upp vid förhandlingen, och som avser huruvida New York-konventionen [64] är tillämplig, vilken alla medlemsstater är parter till. [65] Även om New York-konventionen inte är bindande för Europeiska unionen har EU-domstolen, i linje med den sedvanerättsliga godtrosprincipen, tidigare även beaktat medlemsstaternas internationella åtaganden. [66]

117. Alla parter vid förhandlingen var eniga om att New York-konventionen är tillämplig på skiljedomar från Cas.

118. Detta är inte en självklarhet. Snarare går det att dra slutsatsen att obligatoriska skiljeförfaranden inte uppfyller kravet i artikel II.1 i New York-konventionen. [67] Enkelt uttryckt hade parterna inte ”förbundit sig”, vilket jag förstår som fritt och i samförstånd, att till skiljedom hänskjuta alla eller vissa tvister mellan dem. [68]

119. Den tolkningen skulle göra det möjligt för nationella domstolar att tolka New York-konventionen som att den inte är tillämplig på obligatoriska skiljeförfaranden av det slag som Fifas skiljeförfarande för idrott utgör. [69]

120. Om New York-konventionen emellertid är tillämplig, anser jag att dess bestämmelser inte strider mot den tolkning av ett effektivt domstolsskydd som jag har föreslagit med avseende på obligatoriska skiljeförfaranden.

121. Artikel V.2 b i New York-konventionen begränsar domstolsprövningen av skiljedomar till att avse frågor som rör grunderna för rättsordningen. [70] Nämnda bestämmelse har inte en självständig innebörd i konventionen, utan regleras snarare av lagstiftningen i de stater som har undertecknat konventionen. [71]

[64] Förenta nationernas konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar (New York, den 10 juni 1958).

[65] Kommissionen gjorde vid förhandlingen gällande att EU-domstolen skulle vara tvungen att tolka unionsrätten i enlighet med New York-konventionen för att undvika att medlemsstaterna tvingas åsidosätta sina internationella åtaganden, med stöd av dom av den 3 juni 2008, Intertanko m.fl. (C-308/06, EU:C:2008:312).

[66] Dom av den 3 juni 2008, Intertanko m.fl. (C-308/06, EU:C:2008:312, punkt 52). Se även dom av den 14 mars 2024, kommissionen/Förenade kungariket (Dom från Supreme Court) (C-516/22, EU:C:2024:231, punkt 126).

[67] ”Konventionsstat skall erkänna skriftligt avtal genom vilket parterna förbundit sig att till skiljedom hänskjuta alla eller vissa tvister, som uppkommit eller kan uppkomma mellan dem i ett visst bestämt rättsförhållande, vare sig kontraktsrättsligt eller ej, i fråga, som kan göras till föremål för skiljedom.”

[68] Se även Born, G. B., *International Commercial Arbitration*, 3:e upplagan, Wolters Kluwer, 2020, s. 275, där det redogörs för komparativ lagstiftning och rättspraxis (till exempel från Förenta staterna, Kanada, Förenade kungariket, Japan, Frankrike och Tyskland) som intar en liknande hållning till tolkningen av denna artikel. För ett liknande argument om att konventionen endast är tillämplig på skiljeförfaranden som godtagits frivilligt, med hänvisning till artikel I.2 i New York-konventionen (”Med skiljedom avses icke endast dom, som meddelats av skiljemän, utsedda för viss fråga, utan även dom, som meddelats av ständig skiljedomsorganisation, vars prövning parterna underkastat sig.”), se Wolff, R., *New York Convention: Article-by-Article Commentary*, Bloomsbury Collections, 2019, s. 37.

[69] En (om)tolkning av en internationell konvention som är bindande för en medlemsstat sågs som en möjlighet att följa dess skyldigheter enligt artikel 351 FEUF. Se dom av den 18 november 2003, Budějovický Budvar (C-216/01, EU:C:2003:618, punkt 169).

[70] I artikel V.2 b i New York-konventionen anges följande: ”Erkännande och verkställighet av skiljedom får också vägras, om behörig myndighet i det land, där erkännandet och verkställigheten begäres, finner … b) att erkännande eller verkställighet av skiljedomen skulle vara oförenligt med grunderna för rättsordningen i detta land.”

[71] Den har kallats en ”bångstyrig häst” i doktrinen. Chatterjee, C., och Lefcovitch, A., ”Recognition and enforcement of arbitral awards: How effective is Article V of the New York Convention of 1958?”, *International In-House Counsel Journal*, vol. 9, 2016, s. 1, se särskilt s. 10.

122. Ett sätt att närma sig möjligheten att New York-konventionen är tillämplig är således att tolka unionens princip om ett effektivt domstolsskydd, som i fråga om obligatoriska skiljeförfaranden kräver en fullständig domstolsprövning, som att den utgör en del av grunderna för rättsordningen.[72] Den principen skulle därför fungera som en inkörsport till en fullständig prövning av skiljedomen med avseende på gällande unionsrätt.

4. Slutsats i denna del

123. Med beaktande av det ovan anförda anser jag att EU-domstolen bör utvidga sin dom i målet International Skating Union och utveckla ett separat synsätt vad gäller domstolsprövning av skiljedomar till följd av obligatoriska skiljeförfaranden, såsom skiljeförfarandet inför Cas på grundval av Fifas stadgar.

124. I det avseendet anser jag att ett effektivt domstolsskydd kräver att både möjligheterna att väcka talan vid nationell domstol och de nationella domstolarnas prövningsrätt ska utvidgas i förhållande till obligatoriska skiljeförfaranden, utöver deras nuvarande prövningsrätt i förhållande till kommersiella skiljeförfaranden.

125. En direkt rätt att angripa Fifas regler, trots att deras giltighet har bekräftats i en skiljedom från Cas, ska stå till buds för rättssubjekt som hävdar att deras rättigheter som garanteras i unionsrätten har kränkts. Omfattningen av prövningen ska inte begränsas till grunderna för rättsordningen, utan ska omfatta alla relevanta bestämmelser i unionsrätten. Det ska vara möjligt att utföra en sådan prövning i alla domstolsförfaranden, oavsett om de har inletts som ett direkt angripande av Fifas regler, i ett förfarande för verkställighet av en skiljedom från Cas, eller i anslutning till en annan typ av förfarande, såsom det förfarande som inleds genom en skadeståndstalan.

126. På grundval av ett sådant synsätt i förhållande till Fifas system för obligatoriska skiljeförfaranden vid Cas, föreslår jag att EU-domstolen ska besvara den hänskjutande domstolens första fråga enligt följande. Artikel 19.1 FEU, jämförd med artikel 267 FEUF och artikel 47 i stadgan, utgör hinder för att tillämpa en sådan nationell lagstiftning som artiklarna 24 och 1713 9 § i den belgiska Code judiciaire (processlagen), vari fastslås principen om rättskraft, på en skiljedom vars förenlighet med unionsrätten har prövats av en domstol i en stat som inte är medlem i Europeiska unionen och som inte har rätt att hänskjuta en tolkningsfråga till EU-domstolen.

C. Den andra frågan

127. Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida principen om ett effektivt domstolsskydd, jämförd med artikel 267 FEUF, utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken en skiljedom tillerkänns ett motbevisbart bevisvärde gentemot tredje part, när prövningen av skiljedomens förenlighet med unionsrätten har gjorts av en domstol i tredjeland.

128. Alla deltagare, med undantag av Royal Football Club Seraing och Doyen Sports, är eniga om att reglerna om skiljedomarnas bevisvärde inte påtagligt påverkar det effektiva domstolsskyddet.

[72] På liknande sätt föreslog generaladvokaten Tizzano att rätten till försvar skulle definieras som en del av grunderna för unionens rättsordning, Se förslag till avgörande av generaladvokaten Tizzano i målet Mostaza Claro (C-168/05, EU:C:2006:265, punkterna 57–61).

129. Royal Football Club Seraing och Doyen Sports har hävdat att nationella bestämmelser enliga vilka en skiljedom vid första påseendet har bevisvärde gentemot tredje part gör det orimligt svårt att utöva rätten till ett effektivt domstolsskydd, huvudsakligen genom att kasta om de regler som normalt är tillämpliga i fråga om bevisbörda.

130. Fifa och Uefa har, med stöd av URBSFA, tvärtom hävdat att bevisvärderegeln endast utgör en presumtion som kan motbevisas och att det dessutom finns ett rättsmedel enligt nationell rätt som gör det möjligt för en nationell domstol att vägra erkänna eller verkställa en skiljedom på ett sätt som uppfyller kraven på likvärdighet och effektivitet.

131. Kommissionen anser att de aktuella nationella bestämmelserna inte utgör ett orimligt hinder för rätten till ett effektivt domstolsskydd i den mån som de endast är tillämpliga på sakfrågor som fastställs i skiljedomen.

132. Jag delar kommissionens uppfattning.

133. Det är viktigt att den nationella bestämmelsen, såsom har förklarats av den hänskjutande domstolen, inte hindrar den aktuella domstolen från att säkerställa unionsrättens fulla verkan eller hindrar dess förmåga att hänskjuta en begäran om förhandsavgörande, om det anses nödvändigt.

134. En motbevisbar presumtion om bevisvärde hindrar enligt min mening inte nationella domstolar från att fullgöra sina skyldigheter enligt artikel 19.1 FEU, med hänsyn till att de fortfarande kan säkerställa att unionsrätten tillämpas fullt ut, om nödvändigt genom att hänskjuta en begäran om förhandsavgörande till EU-domstolen.

135. Slutligen föreslår jag att den hänskjutande domstolens andra fråga ska besvaras enligt följande. Artikel 19.1 FEU, jämförd med artikel 267 FEUF och artikel 47 i stadgan, utgör inte hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken en skiljedom tillerkänns ett motbevisbart bevisvärde gentemot tredje part, när prövningen av skiljedomens förenlighet med unionsrätten har gjorts av en domstol i tredjeland.

V. Förslag till avgörande

136. Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår jag att EU-domstolen besvarar tolkningsfrågorna från Cour de cassation de Belgique (Högsta domstolen, Belgien) på följande sätt:

1) Artikel 19.1 FEU, jämförd med artikel 267 FEUF och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

   ska tolkas så, att de utgör hinder för att tillämpa en sådan nationell lagstiftning som artiklarna 24 och 1713 9 § i den belgiska Code judiciaire (processlagen), vari fastslås principen om rättskraft, på en skiljedom vars förenlighet med unionsrätten har prövats av en domstol i en stat som inte är medlem i Europeiska unionen och som inte har rätt att hänskjuta en tolkningsfråga till EU-domstolen.

2) Artikel 19.1 FEU, jämförd med artikel 267 FEUF och artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

ska tolkas så, att de inte utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken en skiljedom tillerkänns ett motbevisbart bevisvärde gentemot tredje part, när prövningen av skiljedomens förenlighet med unionsrätten har gjorts av en domstol i tredjeland.